

Главна одредница политике у Србији као изузетно важне друштвене делатности је њена унутрашња динамика, узрокована сталним променама околности и преобликовањем најутицајнијих политичких актера. Након парламентарних избора наша политичка сцена се у великој мери изменила, настале су коалиције које су до јуче биле незамисливе.

Јасно је да Србија још увек није успела да консолидује свој демократски систем. Нова прекомпозиција политичких снага отворила је простор да се политички живот најзад уведе у институционалне оквире. Међутим, та бурна промена условила је одсуство поштовања и заступања елементарних демократских начела у нашем друштвеном животу.

У политичкој историји често се дешава да одређене политичке личности, покрети и странке остану заробљени у реторици, начину мишљења, идеолошким постулатима једног времена. Сада те громогласне идеје звуче испразно, не покрећу и не инспиришу људе. Време их је прегазило, а да то политички актери нису у својој идеолошкој заслепљености успели да примете. Они и даље упорно инсистирају на својим идеолошким мантрама јер нису спремни да осете дух новог времена и да се њему прилагођавају.

Тако се и јављају примери политичке фарсе као израз немоћи да се препозна дух новог времена, које неминовно тражи другачије одговоре. Овде се свакако не може говорити само о потреби политичког прагматизма, већ о нужности да се без напуштања основних политичких начела демократије мења политички живот. У питању је потреба да се стабилизују политичке прилике и профилишу главни актери наше политичке сцене. Међутим, чињеница је да постоји нека врста следе политичке мрље у коју као у црну рупу упадају политичке странке и организације несвесни да су се времена променила и да је неопходно мењати не само начин политичког одговора, већ и суштину деловања.

Опредељивање у Скупштини Србије око ратификације уговора о придруживању са ЕУ јасно је показало које су то политичке снаге остале верне својим идеолошким ставовима, без обзира на то што се видело да је проевропско опредељење у Србији, и уз отворено питање Косова, доминантно. То је била она историјска вододелница, која ће имати и већ има далекосежне последице на наш укупан политички и друштвени живот.

У Србији сада на делу имамо очигледан пример ове политичке правилности. С једне стране су јуришници СРС-а верни Војиславу Шешељу, који се враћају изворним идејама тзв. Велике Србије и политичкој инструментализацији национализма из времена разбијања социјалистичке Југославије, с друге стране су парapolитичке невладине организације за заштиту људских права, представници грађанске Србије и водећи политички функционери Либерално демократске партије, који наступају као политичко крило тзв. Друге Србије. Они остају ушанчени у својој реторици о колективној и искључивој српској кривици за разбијање Југославије, тоталитаризму као српском фатуму и неспособности Срба да се европеизују и модернизују. Ови идеолошки

Јуришници су се и раније међусобно политички потхрањивали и оправдавали своје идеолошке ратове, које су наставили да воде са истом страшћу и аргументацијом, без обзира на то што су се десиле далекосежне демократске промене и што се Србија уз велике муке и застоје определила за пут модернизације и европеизације.

Ништа не може да разувери ове идеолошке посвећенике. Истрајавање на њиховим идеолошким ставовима за њих је важније од покушаја да се артикулише реална слика нашег друштвеног и политичког живота. То је очигледна демонстрација својеврсног секташког духа у нашој политици, оног духа који сâм себи постаје довољан, истрајавајући у непатвореном догматизму.

Најбоље примере оваквог идеолошког затвореног, од реалности потпуно одвојеног говора, поред наступа представника СРС-а, који су се вратили озлоглашеном начину одбране српског националног интереса, можемо видети у наступима протагониста либерално-демократских и грађанских политичких организација. Борба против великосрпског национализма и покушаја рестаурације била је и остала окосница њиховог деловања и након пада старог режима. Они су наставили да говоре о немогућности Срба да се суоче са прошлошћу, превазиђу свој ендемски национализам, ксенофобију, антисемитизам, шовинизам. Овој политичкој групацији увек је потребан архинепријатељ, онај који оличава све оно против чега воде свој крсташки рат, до јуче је то био Војислав Коштуница, а данас постаје Борис Тадић јер не остварује довољно брзо и одлучно њихову политичку агенду модернизације Србије. Они се понашају као да се у Србији, која је и даље за њих реметилачки фактор на Балкану, ништа није променило и да је она и даље тамни вилајет, у коме доминира национализам и ксенофобија. Навешћемо овом приликом неколико ставова који илуструју овај начин говора.

Соња Бисерко најјасније демонстрира овакву идеолошку матрицу: “Тадићева влада је сада у улози реализатора политике коју је Коштуница формулисао у последње три године. Влада је разочарана понашањем ЕУ, док на другој страни чини уступке антиевропском блоку. За Србију су се отвориле нове перспективе, али српски национализам још није поражен. Он живи у школама, на универзитетима, у медијима. Србија је показала да радикални национализам не нестаје сâм од себе, јер увек остаје илузија да ће промењене околности омогућити реализацију империјалних циљева. Зато је неопходна иницијатива извана. ЕУ пре свега у својим односима са Србијом треба радикално да мења и вредносни систем без којег дугорочно неће доћи до стварних промена.”

У закључцима извештаја Хелсиншког одбора “Самоизолација – реалност или циљ” стоји оцена која је и идеолошка окосница ове групације. “На основу изложених ставова савремене интелектуалне елите у Србији може се закључити да је доминантан национализам који има шовинистички карактер. Он се огледа у сатанизацији како спољашњих, тако и унутрашњих непријатеља. Опасност је већа за последње, јер се шовинизам одликује већом агресијом ка унутрашњем непријатељу. Тај национализам има расистичке елементе, усмерене ка Албанцима, а што је само неизречена пракса институција и већинских партија у држави које одликује ксенофобија ка свим етничким мањинама. Веза академске елите са режимом (мисли се на ДСС) видљива је и на основу

негирања геноцида у Сребреници, сматрајући пресуду МСП позитивном, а тужбу БиХ као ону која 'нема много везе са памећу'. Изразит антизападни курс и пропагирање једног романтизованог односа према нацији је уједно индикатор и један од узрока блокираног стања у Србији која током 2007. године није показала ни најмањи помак ка европској будућности (засада јединој опцији). Једна од најопаснијих последица деловања академске елите је огроман медијски простор који им је на располагању. Ту се пре свега мисли на режимске листове Политику, НИН, као и на Нову српску политичку мисао."

Весна Пешић је у једном од својих интервјуа, који више личе на посланице, изнела своју већ познату идеолошку позицију. "Али упристојавање политичке сцене у Србији значи више од тога – отклон од политичких циљева који су инспирисали ратове које је Србија водила деведесетих година. Мени је јасно ово ублажавање. Од пада Милошевића није потребан нови Милошевић или нови Шешељ јер се тако више не могу остварити српски национални циљеви који су се раније као и сада односили на заокруживања српских граница. То се питање и даље жели држати отворено. Ја верујем да је ЛДП једина права европска странка, једина која је схватила погубност Коштуничиног 'трећег пута' некакве неутралне Србије, Србије са двоја врата, између Истока и Запада, а која у ствари купује подршку Русије за своје неразумне и давно превазиђене националне циљеве."

Међутим, у свим тим толико пута поновљеним идеолошким оценама јавља се неочекивани парадокс. Премакне и по нека оцена која великодушно амнестира грађане Србије од генералне осуде да су неизлечиво и неповратно огрезали у национализму и шовинизму. Тако је водећи идеолог грађанске Србије Латинка Перовић у тексту "Помирење Срба и Хрвата и Албанаца" изрекла оцену која је у супротности са током идеологије грађанске Србије. "После драматичних двадесет година (четири изгубљена рата, санкције, бомбардовања) током којих се Србија по свим параметрима нашла на зачељу европских земаља (заостајање у новим технологијама за 30 календарских година, половина неписменог становништва, старост становништва, стопа смртности, одлив младих и образованих) њени грађани су на последњим изборима показали да су мање од политичких и интелектуалних елита заробљеници идеолошких матрица. И док елите још увек праве државу свих Срба, са претензијом да она, уз јаку војску, постане лидер у југоисточној Европи, грађани теже држави у којој ће њихово достојанство бити темељ националног достојанства."

Занимљиво би било видети како би наши грађански идеолози оценили стање демократије у Аустрији након парламентарних избора, на којима су екстремне десничарске, ксенофобичне и антиевропске политичке партије постигле изузетно велики успех, освојивши близу 30 одсто бирачког тела. Да ли се може тврдити, користећи методологију наших грађанских проценитеља национализма, да и у Аустрији екстремни национализам постаје доминантан? Наравно да то нико озбиљан неће рећи, али ће се зато упорно инсистирати да екстремни национализам и шовинизам у Србији и даље преовлађују. Посебно питање је зашто је изостала озбиљнија и шира реакција наше академске и политичке јавности, нарочито Демократске странке на отворене нападе на истакнуте интелектуалце и професоре, јер овде се ради о одбрани елементарних

грађанских и људских права, а пре свега права на слободу говора и изражавања мишљења.

Ово парцијално и ипак условно амнестирање грађана очигледно се не протеже и на нашу политичку елиту, која је и даље инспирисана Меморандумом Српске академије наука, заокруживањем територије на којој ће живети сви Срби, стварањем јаке војске и државе, у чијем темељу неће бити лично достојанство појединца, већ достојанство нације. Међутим, ако су наши грађани ипак добили неку врсту признања да нису више апсолутни заробљеници старих матрица, наши либерално-демократски и грађанистички идеолози се нису макли ни педаљ у објективном сагледавању друштвених односа у Србији. Напротив, они нам свакодневно показују како изгледа укупаност у истрошене идеолошке матрице. Без обзира на то што покушавају да грађанима несебично уделе својеврсни опроштај, њихово тумачење улоге наших политичких елита оптерећено је идеолошким клишеима.

Свака идеологија настоји да на одређени начин зароби време и да га уклопи у своју догму. Таква манифестација идеологије одвија се и данас у Србији. Један политички свет неумитно нестаје са наше политичке сцене, остају само ружни и болни трагови, а и даље се покушава да се кулисе те представе која је скинута са репертоара представљају као живи и делатни политички перформанс.

1. октобар 2008. године